

JECHAĆ (1553) *vb impf i pf*

impf (795) *np.*: *LibLeg* 9/53v, *OpecŻyw* 72, *RejRozpr* O3v, *SeklWyzn* O2v, *HistAl* M3; *pf* (758) *np.*: *MetrKor* 37/3v, *BierEz* Fv, *OpecŻyw* 25, *HistJóz* C, *FalZioł* I 124c.

jechać (927), **jachać** (400), **jachaci** (1), *jechać a. jachać* (225); *jechać* *March¹Wiet* (2), *OpecŻyw* (5), *PatKaz* I, *HistJóz* (24), *FalZioł* (4), *BielŻyw* (4), *MiechGlab* (6), *RejRozpr* (6), *SeklWyzn* (2), *RejJóz* (17), *RejKup* (8), *KromRozm* II, *KromRozm* III, *GliczKsiąż* (5), *GroicPorz*, *RejWiz* (28), *RejFig* (33), *RejZwierz* (20), *OrzRozm* (8), *Mącz* (52), *SienLek* (9), *RejAp*, *GórnDworz* (16), *RejPos* (21), *BielSat* (6), *RejZwierc* (30), *HistHel* (2), *BudNT* (2), *StryjWjaz* (18), *CzechRozm* (12), *KochDryas*, *Calag* (7), *KochTr*, *NiemObr*, *KochFr* (9), *KochSz* (2), *BielSjem* (9), *KochPam* (2), *KochSob*, *ArtKanc* (2), *GórnRozm* (12), *KochWr* (2), *GostGosp* (3), *Phil* (3), *KochAp* (2), *WyprPl* (10), *WysKaz* (2), *JanNKarKoch*, *KmitaSpit* (2), *CzahTr* (2), *PaxLiz* (5), *KlonFlis* (9), *KlonWor* (6), *PudłDydo* (4); *jachać* *LibMal* (41), *MurzHist* (9), *MurzNT* (2), *Diar* (2), *Leop* (26), *OrzList* (3), *WyprKr* (2), *BielSpr* (15), *SkarJedn* (7), *Oczko* (4), *SkarŻyw* (76), *ZapKościer*, *ReszPrz*, *ReszList* (2), *WerGość*, *KochPieś* (2), *PudłFr* (5), *PaprUp*, *GrochKal* (3), *SkarKaz* (3); *jechać*: *jachać* *ZapWar* (3 : 1), *MetrKor* (4 : 4), *BierEz* (3 : 2), *ConPiotr* (1 : 3), *HistAl* (26 : 2), *KrowObr* (3 : 1), *UstPraw* (3 : 3), *BibRadz* (14 : 2), *BielKron* (341 : 16), *OrzQuin* (3 : 1), *HistRzym* (1 : 56), *BudBib* (6 : 6), *PaprPan* (2 : 1), *ModrzBaz* (8 : 1), *StryjKron* (4 : 19), *ActReg* (7 : 31), *WujNT* (5 : 12), *SarnStat* (33 : 6), *CiekPotr* (4 : 1); *jechać* : *jachać* : *jachaci* *LibLeg* (8 : 26 : 1 — 9/53v).

W formach inf, praes wszystkie samogłoski jasne; w formach praet, plusq, fut, con, jachãł, jachał-, jechãł, jechał-; w formach imp jédź, jédź-

inf *jechać* (316), *jachaci* (1); -ć : -ci *LibLeg* (12 : 1; 9/53v). ◇ *praes a. fut* 1 sg *jadę* (29). ◇ 2 sg *jedziesz* (29). ◇ 3 sg *jedzie* (122). ◇ 1 pl *jedziemy* (6). ◇ 2 pl *jedziecie* (8). ◇ 3 pl *jadą* (52). ◇ *praet* 1 sg *m* *jechałem*, -m *jechał* (18). ◇ 2 sg *m* -ś *jechał*, *jechałeś* (8). ◇ 3 sg *m* *jechał* (416). *f* *jechała* (24). *n* *jechało* (7). ◇ 1 pl *m pers* -smy *jechali*, *jechalismy* (7). ◇ 3 pl *m pers* *jechali* (141). *subst* *jechały* (7), *jechali* (1) *WyprKr*. ◇ [1 *du* *jachałazwa* *BudBib* 4.Reg 9/25.]. ◇ 3 *du* *jechałasta* (1) *BielKron* 175. ◇ *plusq* 1 sg *m* *jechałem* *był* (1) *Leop*. ◇ 3 sg *m* *był* *jechał* (7), *jechał* *był* (1); *był* *jechał* *BielKron* (5), *KochWr*; *był* *jechał*: *jechał* *był* *LibMal* (1 : 1). ◇ 3 pl *m pers* *jechali* *byli* (1) *LibLeg*, *byli* *jechali* (1) *BielKron*. ◇ *imp* 2 sg *jédź* (51). ◇ 3 sg *niech*, *niechãj* *jedzie* (9). ◇ 1 pl *j(e)dźmy* (6). ◇ 2 pl *jédźcie* (15), *jédźci(e)ż* (2); *jé-* (1), *j(e)-* (16). ◇ 3 pl *niech*, *niechãj* *jadą* (2). ◇ 1 *du* *jédźwa* (3) *RejFig* Dd2, *RejZwierz* 103 [2 r.]. ◇ *con* 1 sg *m* *bych* *jechał* (6) *LibLeg* (2), *HistJóz*, *Leop*, *BibRadz*, *RejPos*, *bym* *jechał* (1) *CiekPotr*. ◇ 2 sg *m* *byś* *jechał* (4), *RejJóz*, *MurzHist*, *RejZwierc*, *WyprPl*, *by* *jechał* (2) *LibLeg* 103, *HistAl* L6. *f* *byś* *jechała* (1). ◇ 3 sg *m* *by* *jechał*, *jechałby* (35). *f* *by* *jechała* (2). *n* *by* *jechało* (1). ◇ 1 pl *m pers* *bychmy* *jechali* (1) *HistJóz*, *bysmy* *jechali* (1) *BielKron*. ◇ 3 pl *m pers* *by* *jechali*, *jechaliby* (26). ◇ *con praet* 1 sg *m* *jechałbym* *był* (1) *ActReg*. ◇ 3 sg *m* *by* *był* *jechał* (1) *BielKron*. ◇ *part praet act* *jadąc* (149), *jadący* [cum m] (1) *KlonWor*. ◇ *part praet act* *jechawszy* (29).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI — XIX w.

1. *Przenosić się z miejsca na miejsce po ziemi lub wodzie przy pomocy środków lokomocji; odbywać drogę; proficisci* *Mącz*, *Calag*, *Cn*; *ingredi* *Mącz*, *Cn*; *equitare* *Calag*, *Cn*; *commeare*, *iter facere a. continuare a. moliri, viam facere* *Mącz*; *pergere* *Calag*; *invehi* *Cn* (320) : *LibLeg* 9/53v, 11/132v, 156,

174v; Patrz tu duffo nábožná na ftworzyciela twé^{go}/ ktory iest pán nad pany/ król nad krolmi/ iakotz iedzie pokornie *OpecŻyw* 72; A pewnieyflly obiad czuie Kogo fkwará zálátuie Bo więc ten co ieffcze iedzie Czáfem bywa po obiedzie *RejRozpr* C3v; Item Nadrodze Chlopowy yednemu gdi yachal a wthien czafz chlop na wozie fpal fuknya vkradl *LibMal* 1548/147; *SeklWyzn* O2v; Potym iádác Alexander vdał fie nieco máło w ftronę wfchodu flońcá/ gdzie tham nálažł lud nieczyfty y ná weyrzeniu frogi *HistAl* M3, E3, H4, L, L6v, M4v (11); *MurzHist* M; *MurzOrt* Bv [3 r.]; *RejWiz* 2v, 74 [2 r.], 105, 126; Y ftáło fie gdym iáchał/ á przybližałem fie do Dámálfku [*Factum est autem eunte me et appropinquante Damasco*] o południu/ nagle z niebá oświeciłá mię fwiátłość wielka *Leop Act* 22/6; *RejFig* Bb8v, Dd5v; *RejZwierz* 65v, 102v, 103; thym porządkiem ku kościołowi iecháli/ iż naprzod po práwey ftronie iechał Arcybifkup Wenecki/ iemu po lewey iáchał Bifkup Trewierfki. *BielKron* 330; woźnicá nieopátrznie iádác závádził wozem o namioth krolewki áž vpadł wfytek. *BielKron* 354v, 72v, 330, 414, 434v, 435 (17); *Commeo*, Iadę/ Prowadzę fie/ y tám y lám fie przeyeżdę. *Mqcz* 217a, 175d, 229c, 324d, 447b, 492a (13); *SienLek* 10; *HistRzym* 66v, 70v; *RejPos* 4, 284v; *RejZwierc* 32, 144v, 151v, 246; *BielSpr* 53v; Dwor też Krolá zmarłego iechał práwie ftroynie/ Po vfárfku/ s proporcy fwietyymi przyftoynie. *StryjWjaz* B3v, A4, B2v [2 r.], B3, B3v [4 r.], B4; *Calag* 198a, 582b; *SkarŻyw* 120, 335; *ActReg* 13; *Calep* 550b, 842a, 855a, 1107a; *WyprPl* C3v; *WujNT Luc* 10/33, 19/36, *Act* 9/3, 22/6; *SarnStat* 610, 934; *PaxLiz* D3v; *KlonFlis* D2; [*Tatarzyn brzydliwy*] Iedzie w nocy pod pełnią/ iedzie w dzień bez wieści: Gdy fię gmin nieoftrožny rozpiee/ rozpieści. *KlonWor* 30, 19.

jechać którędy [w tym: przez co (33), czym (20), (m)imo co (13), po czym (11), nad czym (4), na czym (3), kędy (3), tędy (3), kędy(żkolwiek) (2), którędykolwiek (2), w co (2), między co, na co, pod co] (99): *ZapWar* 1519 nr 2246; *OpecŻyw* 145v; *MiechGlab* 6; Iadacz przełz zyemye Volofkam ftapy do Voyewodi Volofkyego. *LibLeg* 11/172; Alexander iadác nad Rzeką przerzeczoną/ nálažł zamek niezwyięžony *HistAl* H5, G6, H5, I2v, L3v, M4v, M5v; Iedž přetko podle láfá *RejWiz* 112, 136; IEden iechał mimo dwor towarzyszá fwego *RejFig* Bbv, Bb8v, Cc2v, Dd5v; Pewnieć nas iádác tędy/ nie ieden náwiedzi. *RejZwierz* 136v, 25; *Leop Gen* 41/45, *Iudith* 6/8; *UstPraw* E2v; *BielKron* 75v, 323, 386, 398v, 456v (19); *Quacunquae iter fuit*, Którędykolwiek yechał *Mqcz* 334c, 2d, 217a; Nalepiey w tey niemocy dáleko iechać po wodzie *SienLek* 92v, 170, 191; *GórnDworz* Q, Q3; *HistRzym* 11, 59 [3 r.], 66v, 87v, 106, 133v; *RejPos* 283; *RejZwierc* 39v, 101, 173; *BielSpr* 54, 69; *HistHel* B3v; *Calag* 414a; *SkarŻyw* 152, 332; *StryjKron* 672; Iechałes potym ziemią/ tám gdzie Wilná ćicha Górę z wieku ládzóną/ potaiemnie fpycha *KochPam* 83; [podstarościemu] przyfzło mu iechać ná lás Páná mego/ przez ktory ią też miałem drogę *GórnRozm* G2v; *ActReg* 126; *Phil* O4 [2 r.]; *KochFrag* 3; *WyprPl* B2v; *SarnStat* 17, 64, 884, 981, 984 [2 r.]; *CiekPotr* 72; *GosłCast* 69; *KlonFlis* G2, G3. Cf *Zwroty*.

jechać podle kogo (2): *RejWiz* 74; Gdy iedzie Cefarz ná wojnę/ iádą podle niego dwa Belerbekowie *BielSpr* 51v.

jechać przeciw(ko) czemu (2): [*Aleksander*] iechał nád brzegiem morzá Oceáńskiego/ przeciw fthronie gdzie flońce vftawa w Kozorołcu *HistAl* M4v; *Mqcz* 3d.

jechać czym (2): Vehor rheda, Wozem yádę. *Mqcz* 477a, 2d.

jechać przed kim, czym (6): *RejWiz* 74; przed wozem/ ná kthorym koroná byłá/ iácháli dwa pánowie Koronni *BielKron* 328v, 425v; *SkarŻyw* 392; *ActReg* 59, 82.

jechać z kim (26): *LibLeg* 11/136; *LibMal* 1548/140; *HistAl* H5, L6v; *Leop Iudith* 6/8, 1.*Mach* 13/31; *RejFig* Cc3 [2 r.]; *WyprKr* 127; Krol [...] Iádąc z nią polzkáradził pánieńftwo iey *BielKron* 49, 13, 306, 408v, 452v; *StryjWjaz* B2 [2 r.], B3, B3v [2 r.]; *SkarŻyw* 435, 473; *KmitaPs* A4v; *KochWr* 33 [2 r.]; *WujNT Act* 23/32, k. Bbbbbb 4.

jechać z czym (10): Gdy Pan álbo słuźebnik iedzye po rzece z żytem/ á przylięże iż iest żyto nieprzekupne/ tedy táki wolen od clá. *UstPraw* E2v; *BielKron* 453v; *BielSat* B3; *RejZwierc* 78, 228; *BielSjem* 21; *BielRozm* 11; Z wozem kto iedzie/ ten od koniá do wozu ná milę dwa grofzá dáć ma *SarnStat* 974, 1121; *SkarKazSej* 704b.

jechać za kim (16): *LibLeg* 10/70, 11/26; Mnich zdaleka wzrawłsý Pořła poznawa adziwie fie Coto za dwa za niem yada *RejKup* v5; *RejFig* Cc4v; *BielKron* 227, 328v [4 r.], 331; *HistRzym* 52; *StryjWjaz* B2, B2v, B3; *Oczko* A3v; *ActReg* 14.

jechać na czym (29): Swoię niefortunę gańcie/ Iż náczým iechać nie máćie. *BierEz* A4v; *RejRozpr* G4v; *LibMal* 1547/130v; *RejKup* b3v, d4; *HistAl* F; *GroicPorz* mmv; *KrowObr* 145v; *RejWiz* 98; *BibRadz Num* 22/22; *Mącz* 477a, b; *SienLek* 190v; *RejPos* 2v; *RejZwierc* 143v, 228; Krol [...] ná białým koniu iechał *StryjWjaz* B4v; *Calag* 34b, 395b; *ReszList* 160; *BielSjem* 21; *Calep* 369b, 690b; Ná woźie iédź/ źle koniá ták z rázu mordowác *WyprPl* C; *LatHar* 356; *JanNKarKoch* Fv; *SarnStat* 674, 974 [2 r.].

jechać przy kim (3): *Leop 2.Reg* 19/38; Laelius Rzymiánin gdy do Sypháxá nieprzyacielá fwego w pofelftwie słał/ łam też przy nim iáko słuźebnik iáchał *BielSpr* 38; *ModrzBaz* 117.

jechać w czym (2): *BielKron* 293v; [Arcybiskup Gnieźnieński] W kolebce świetney iechał *StryjWjaz* B2.

W porównaniu: (1): ták wiele ludzi/ czáfem też y znácznych/ tych to Cieplic wzywáiąc/ á ieden na drugie^{go} powieść/ iáko ślepy zá ślepým iádąc/ áni kiedy poczác/ [...] álbo kiedy przeřtác do tąd nieumieią. *Oczko* A3v.

W charakterystycznych połączeniach: jechać dalej (6), pomału (1), prętko (5); jechać morzem (na, po morzu) (5), po wodzie (2); jechać na koniu (9), na łodzi (2), na ořlicy (osielku) (5), wozem (na woźie, na wozku) (7), na podwodzie (2).

Przysłowia: *RejRozpr* G4v; Bo fnać iednak prawie wfytczy Tu mieřkamy by kupczyczy. Kaźdy znas fwoy handel wiedzie Nakonieć na defcze iedzie. *RejKup* b3v, d4.

Iednego walká zniřczy thák y z domem/ A drugi s kwitem też iedzye ná chromým. *RejZwierc* 228. záfwdy lepiej iechać ná koniu niżli piechotą iřć. *RejZwierc* 143v.

IEdźwá o iednym woźie/ iá radzę řáfiedzie *RejZwierc* 103.

Zwroty: »w brod, brodem jechać« (2 : 1): Gdzye mořty czynią nie dla potrzeby iedno dla fwego pożytku/ áby brał mořtowe: w tákiey rzeczy moźe mořt zrzucić á brodem iechać *UstPraw* E2; *BielKron* 411; kto chce wbród iechać, nie ma mu bydź broniono. *SarnStat* 68.

»jechać drogą, po drogach« = *ire per viam Vulg* [szyk zmienny] (10 : 1): *MetrKor* 40/826; *KrowObr* 83v; *BibRadz Act* 8/39; rzekli iemu rycerze: Pánie lepiej iest thą řćielzką iáchác/ y bliźey niżli drogą.

HistRzym 59, 51 v; *RejPos* 208; *RejZwierc* 101; *BudBib Iudic* 8/11; *ArtKanc* C13v; *WujNT Act* 8/39; Strates także po drógách/ iedź ípilnością wżędzie/ Pytay wżelkiego Gościá/ co zacź/ do kąd iedzie. *PaxLiz* C3v.

»w drodze jechać« = *iter facere Vulg* [szyk zmienny] (4): Tryffon lepak gdy iáchał w drodze z Antiochułem [cum iter faeret cum Antiocho] Krolem młodym/ zabił ij zdráda. *Leop 1.Mach* 13/31; *UstPraw F*; *GórnDworz* M5, S4.

»jechać gręda« = *spieszyć* (1): niech iedzie ná nim od krefu zálye do krefu gręda. *SienLek* 190v.

»jechać imo« (1): Dufzá w xtałcie onego vmárłego iádac imo/ włocznią álbo ízáblá/ álbo iákim inřzym inřtrumentem/ z czym go ípalono/ znák vczyniá *StryjKron* 155.

»jechać jezno« = *equo iter ingredi Mącz; equitare Calag* [szyk zmienny] (2): Equo iter ingredi, Yezno yechác. *Mącz* 175d; *Calag* 395b.

»z pędem jechać« (1): Quam potui maximis itineribus ad Amanum exercitum duxi, Yákom naywiętřzemi cugámi mógl. Albo yákom s naywiętřzym pędem yechác mógl. *Mącz* 337c.

»jechać sobie« [szyk zmienny] (3): Ten nieborak z rokkořzy á dla krotochwile/ Iechał tobie pomálu by mu czás sřzedł mile. *RejWiz* 126; *RejFig* Dd3; *OrzRozm* A3v.

»stroną jechać« (1): Ow co tu ítroną iechał tego zowá Rixá/ To ieft ták chłop zuchwály przekáfałby y plá. *RejWiz* 74v.

Szeregi: »chodzić i jechać« (1): tam byli řydowie ij poganowie/ ktorzy íie niegdý ku krzyřowi przybliřzali/ ij chodźtź ij iadąť mimo oń/ z iezufa íie nářmiéwali. *Opecřyw* 145v.

»jechać, (a(l)bo, nizli) íć« [szyk 5 : 5] (10): *Mącz* 295b; A íeřli gdzye idzyeřz ábo iedzyeřz po počřiwych [!] potrzebach řwoich/ idźze s pilnością/ idźze s poczřiwocřią/ iáko przynależy poczřiwemu řtanowi twemu. *RejPos* 306; *RejZwierc* 78, 143v, 150v, 173 [2 r.], 226v; *Calag* 221a; we dnie idę tobie/ ábo iádę/ áli kule z pułhakow imo vcho lecąc wczorá podle mnie dwu/ dźiř przedemną iednego zábili *GórnRozm* A3v.

»nie jechać ani pływać« (1): [*Pilecki, Myszkowski, Zborowski*] wolnością Polřką zápaleni/ wźiáwřzy poczřiwocř řwá/ á miłocř Króla řwoiego przed řie/ nie iecháli áni pływáli/ ále ná kóniech řwych po wodźie lećieli *OrzQuin* R.

»stać albo jechać« (1): y wypifał Miářtá/ Gořpody gdźie řtali albo iecháli/ ták w Polřce iáko w Litwie y w Mořkwi. *BielKron* 435v.

W przen (8) : Pokóy iedzie piářtuiąc bogactwo ná łonie/ Miłocř wdźięczna powoři: w woźie idą kónie *KochMRot* Cv, Cv, C2 [2 r.]; Widźiałem ráno/ íeřcze nie był dźień ozdoby/ Tylko wiěřchy gór řłónce iádac zápaláło/ Iuź/ iuź/ koni řwych z wozem kwierzchu záciąc miáło. *GórnTroas* 16.

jechać za kim (1): Kupiecz tak/ Bez wřech przypraw yedno řczerą wiara a nadzeřą o Panu řwem a Sumnienie za niem zochota za niem yada. *RejKup* v5.

jechać na czym (2): NA złotym woźie iedzie pychá vrodźiwa/ Pzed [!] nią córká íeřy řiedźi zazdroć nieřyczliwa *KochMRot* Cv, Cv.

Przen: *Ordynarnie o stosunku plciowym* (1) : Po dyable řynku folguieřz tey pánióy/ Iam kazał przywiěć/ á ty iedźieřz ná niey. *KochFr* 26.

2. *Udawać się, podążać w określone miejsce w określonym celu, wyprawić się; brać udział, uczestniczyć w czym; ire, pergere, petere, proficisci Mącz, Cn; contendere Calep, Cn; abire, se conferre, deportari, tendere Mącz; inveni, pertendere, venire, agere iter, facere iter a. profectionem Cn (1213) : ZapWar 1508 nr 2047; [poseł] poślupółtwnu rądził/ Aby Ezop znimi poślana był [...] Ezop tey rądzie zrozumiał/ Wízakoż iechać nie odmawiał BierEz Fv; flyłię iż tam pffenicę przedawaią/ iedzcyce a kuńcyce nam potrzeb HistJóz Cv, C2v, C4, D3v, E4 [3 r.]; LibLeg 7/98v, 11/42v, 48 [2 r.]; LibMal 1544/90, 91; RejJóz L8v; Diar 78; Leop Gen 42/2, 3.Reg 13/28, 4.Reg 7/14, Luc 14/31; UstPraw E3v, H; RejFig A4, Bbv; RejZwierz 11v [2 r.]; BibRadz Gen 43/2, Num 22/22, I 91a marg; Też Berfálowi Gáládkiemu kazał s sobą iechać Dawid do Ieruzálem/ áby mu oddał dobrodzyeystwo iż mu żywności dawał/ ále fie Itárofcia wymowił/ przeto nie iechał/ tylko prosił áby ná syná iego Chámáán był káfkaw. BielKron 73, 17v, 54, 240, 298, 385v (15); Mącz 290d, 295b, 444a; gdy go znaydziecie/ profzę was daycie mi też znác/ ábych y ią iechał á dałbych też chwałę iemu. RejPos 36; BielSpr 59v; BudBib 4.Reg 1/13; Przyzwány od Arcybiłkupá/ ná poświęcenie iáchác niechciał/ ász prawie mocą przymużony iachał. SkarŻyw 171, 389, 537; ArtKanc B3; Izem niesam zswego podobania ale zroskazania ICesarstwiey M iechac y słuzyt musiał ActReg 159, 51, 55, 60 [2 r.], 86; Calep 211b; WyprPl A3v; SarnStat 914; PudłDydo A4, A4v.*

jechać dokąd [w tym: do kogo, czego (516), na co (31), k(u) komu, czemu (24), w co (13), za co (11), pod co (2), przed co (2), tam (23), gdzie(kolwiek) (10), dokąd (3), kędy(żkolwiek) (2), tu (2)] (639): ZapWar 1519 nr 2245; March¹Wiet Av; BierEz Gv, G3v, G4; OpecŻyw 25; PatKaz I 2v; HistJóz Cv [2 r.], C3v, C4v, D4v, E2; BielŻyw 28, 158; MiechGlab 26, 68 [2 r.]; ya mvlche tam yechacz nie poswey woly ale po niewoly LibLeg 11/48, 7/35, 36, 41v, 9/53v, 11/155v (19); MetrKor 61/223 [2 r.], 223v; LibMal 1543/67, 70, 1545/99, 1546/111, 1548/142 (22); RejRozpr D2; LudWieś A2v; A chce bys k niemu iechał ze wżytkim narodem A nicz fie nie frałowa[ł] iuż więczy tym głodem RejJóz P5, L8v, M3, M4, P5, P5v (8); Moy námileifzy Antiochu/ profzę cie bárzo áby femną przed obliczność mátki moiey iechał HistAl L6, B2v, B8, D5, Ev, G6v (12); MurzHist C3 [2 r.], C4, C4v, Nv, V3 [2 r.]; MurzNT Matth 14/22; KromRozm II f2v; GliczKsiąż C7v, F4, I [2 r.]; KrowObr 21, 224; RejWiz 70, 75; Leop Gen 31/30, 2.Reg 19/34, 4.Reg 7/15, 16/9, 2.Par 1/3 (8); UstPraw H4v; RejFig Bb, Cc6v, Dd2, Dd4, Dd6v (9); RejZwierz 31v, 32, 122; WyprKr 122; BibRadz Gen 24/56, Num 22/16, 1.Mach 6/7, 2.Mach 12 arg; nie rądzi fye tám zwierzchni Pan poddánego fwego/ mali mu poddány co dáć/ álbo gdzie iechać/ álbo co ma czynić OrzRozm L3v, C3v, C4, C4v, D, S3; [Olha] Przyiechawfzy ná Kijow okrzciłá fie Greckim obyczáiem iechawfzy do Grecyey BielKron 427v, 18, 25, 54, 92, 151v (239); Mącz 46d, 75c, 77b, 236b, 295b, 311c (16); KochSat B; OrzQuin B4, I4v, Aa5v; SienLek 34, 187v; GórnDworz P4, Q3, S5v, Y7v, Y8; HistRzym 27, 31v, 35, 77, 99v (34); RejPos 2, 34v, 104, 153, 172v, 283; Potkał go ieden Rycerki człowiek nie dáleko zamku fwego/ pytał go do kąd iedziez miły kńze Opácie? RejZwierz 26, 17v, 23v, 26, 26v, 37 (10); BielSpr 37v, 43v, 67; BudBib 2.Par 10/1, 20/27, Iudic 8/8, 1.Mach 1/31, 7/7, 2.Mach 4/21; BudNT Act 22/5; StryjWjaz A4v, Cv; CzechRozm 138 [2 r.], 138v, 201; PaprPan Ff4; ModrzBaz [16]v, 43, 47, 78v, 125v; SkarJedn 127, 134, 195, 304, 310, 321, 323; ci co do cieplic iáda/ tak fye fpořabiáia/ iákoby co nawięcý/ á co nawymyřlniéy iedli y pili Oczko 18v, 24; Páni iedná Rzymiánká iádac do Rzymu

ná on čás/ iey z łobą ciáło wzięła/ zwielką vczćiwością *SkarŻyw* 152, 98, 134, 164, [237], 336 (43); *ZapKości* 1584/82v; *StryjKron* 452, 511, 546, 552, 557 (21); *NiemObr* 16; *KochFr* 42; *KochMRot* C; *ReszPrz* 68; [syn marnotrawny] wezbrawłzy fię iáchał w dálekie kráiny/ y támże roftrwanił [!] wšytkę máiętnoáč fwą *WerGośc* 221; *BielRozm* 28, 32; *GórnRozm* D3 [2 r.], F2 [2 r.]; *KmitaPsal* A4v; *ActReg* 13, 59, 64, 88, 94 (24); *GostGosp* 32, 80; *GrochKal* 25; *Phil* C3; *GórnTroas* 5; *KochAp* 7, 9; *OrzJan* 12; *WyprPl* Cv; To tedy wykonawłzy/ [...] wftápię do was iádác do Hiszpaniey [per vos proficiscar in Hispaniam] *WujNT Rom* 15/28, s. 164, 354, *Act* 22/5, 26/12, 27/1 (8); *WysKaz* 6; *SarnStat* 33, 722, 857, 863, 982 (18); ia będą domá rolą orał/ á ty iedź ná dwor krolewłki *SkarKaz* 637a, 41b; *CiekPotr* 88; *CzahTr* A2v; *PaxLiz* C3v; *KlonFlis* D; A też tám tey cháłáłtry w tych kráiách nawięcey; Iákoż to baczyć moželz/ do Turek iádęcy *KlonWor* 6, 33. Cf *Zwroty*.

jechać dokąd = w jakim celu, w jakiej sprawie; áby wziąć udział w czym [w tym: na co (144), po co (14), w czym (12), o co (10), dla czego (8), ku czemu (7), w co (7), z czym (6), za czym (2), do czego (1); *jechać na jarmark* (3), *naukę* (9), *obiad*, *pielgrzymowanie*, *pogrzeb*, *poświęcenie* (2), *rok*, *rozmowę*, *sqd* (2), *sejm(ik)*, (13), *studium* (2), *synod* (3), *stypę*, *targ* (4), *wesele* (3), *zjazd*, *żniwo*] (201): *Kramarz* z kramem ná targ iádác Bieżał nie nie oppoczywáiąc [!] *BierEz* R2v; *LibLeg* 7/35, 103, 9/49v, 51; *MiechGlab* 26; 68; *ConPiotr* 33; *SeklWyzn* g3v; *LibMal* 1548/ 140, 144v; *RejKup* f2v, t7v, v3v [2 r.]; *KromRozm III* F8v; *RejWiz* 22v, 136v; *OrzList* f4; *RejFig* Cc5; *RejZwierz* 47; *OrzRozm* Bv, C3v, C4, C4v; Mauryc potym iechał do Lince do krolá Ferdynándá o zgodę *BielKron* 236, 225, 226, 320, 362, 413 (22); *Mącz* 453d; A zaż thám [...] íprawiedliwości po którą iedźiefz/ doftániefz? *OrzQuin* B4, Cv, E3v; *Prot* Dv, D2 [2 r.]; *GórnDworz* I6v; iáchał Gwido po drwá á zápomniál fiekiery *HistRzym* 68, 33, 61v, 62, 62v, 87v (9); *BielSat* D2; *RejPos* 2v, 172v; *RejZwierz* 236v; *BielSpr* 43; *CzechRozm* 251 v *marg*, *4v; Iż wy zá krzywđą fwoiá ábo brátá fwego/ Iáchawłzy do Troiey mściliłcie fie tego. *PaprPan* Ff4, Ff2; *ModrzBaz* 78v, 125v; *SkarJedn* 304; barzo fię tym [postanowieniem Henryk] obruřzył y vprořil ś. Anzelmá/ ábj wtym do Papiežá Páľchalifa iáchał. *SkarŻyw* 336, 171, 187, 353, 390, 414 (10); *StryjKron* 472, 557, 637; *KochFr* 68; *BielRozm* 26; gdy kto zwas choruie [...] iedzie do Wloch dla wleczenia *GórnRozm* D3, G2v, I4v [2 r.]; *ActReg* 25, 98, 119 [2 r.], 125, 148; *Calep* 603a; *GostGosp* 28, 36, 112; *KochAp* 9; W ktorych rzeczách gdym do Dámáľzku iáchał/ z władzą y poruczeńtstwem [In quibus, dum irem Damascum cum potestate et permissu] od Arcykáplanow [...] widziałem [...] iáľność *WujNT Act* 26/12; *SarnStat* 224, 302, 614, 874, 1213 (9); *SkarKaz* 518a; *CiekPotr* 87; *GostCast* 31; *KlonFlis* C4v. Cf *Zwroty*.

jechać skąd [w tym: *skąd dokąd* (41); z czego (77), *stamtąd* (3), *od czego* (1), *od tąd* (1), *skąd* (1)] (83): *ZapWar* 1519 nr 2245, 2114, 1550 nr 2671; *BierEz* G4; *HistJóz* A2v; Myeny theřz ze spoznanya do wrocławya yachacz myeli *LibMal* 1548/142v, 1543/68, 1545/95v, 1547/134v, 1548/142, 147 (11); *HistAl* D; *UstPraw* I3v; Ieden iechał s Kráková/ drudzy go pytáli/ Po czemu tám ná targu zboże przedawáli. *RejFig* Bb3v, Bb6v; *RejZwierz* 14, 25v; *WyprKr* 122; gdy záfię Papiež iechał do Rzymá z Nicee/ czynili Rzymianie wielkie tryumffy *BielKron* 216v, 54, 70v, 198v, 364, 404 (25); *Mącz* 36c; *OrzQuin* B4; *RejAp* 14v; *GórnDworz* P4, Q3, S4; *HistRzym* 27, 27v, 32 [2 r.]; *BudBib Iudic* 8/8; *ModrzBaz* I30v; *SkarJedn* 321; *SkarŻyw* 373; *StryjKron* 72, 260, 365, 492, 767; *ActReg*

68, 94, 104, 107, 155, 173; *GórnTroas* 5; *KochAp* 7; *WyprPl* C3v; Chłopek mozg podchmieliwŷzy iedzie krzjcząc z miáftá *RybGęšli* B2; *SarnStat* 27, 960 [2 r.], 982; *CiekPotr* 71, 87.

jechać którędy [w tym: czym (14), przez co (13), na co (5), między co (1), po czym (2)] (35): *OpecŻyw* 25; *MiechGlab* 68; I też niepvłczay v. Ias. tego poŷła Thur. przez Braczwaw yachacz na zad *LibLeg* 11/62, 11/77v, 155v; *MetrKor* 40/825; *LibMal* 1543/68; *HistAl* L; *RejFig* Bb6v; S Throk iechał do Polŷki ná Merecz *BielKron* 436, 61, 103v, 191v, 211v, 355 (15); *HistHel* B3; *ModrzBaz* 47; *SkarJedn* 195; *StryjKron* 366, 767, 777; poŷtánowiono że miał Páweł wodá iáchác do Włoch [*iudicatum est navigare eum in Italiam*] *WujNT Act* 27/1; *SarnStat* 960, 981; Tám między ŷkáły między mytne grody [...] Iedzie na dŷiki Ocean Niemiecki Człowiek kupiecki. *KlonFlis* D. Cf »staremi drogami jechać«.

jechać od kogo = w czym imieniu (14): *PatKaz* I 2v; Laszki Voyewodzicz yedzie do Cessarza od Croliia Ferdinanda o Budzyn *LibLeg* 9/51, 9/49v, 50v, 11/32bv; *LibMal* 1543/68; tráfilo mi ŷie towáryŷze ktorzy iecháli od Krolá Luzytánŷkiego/ áby ŷie wywiedzieli obyczáiw Nigrytow *BielKron* 452, 126, 253v, 412v, 435v; *StryjKron* 582 marg; *ActReg* 54, 125.

jechać z czego do czego = objędzác kolejno (2): Więc tu ze wŷi do wŷi iádá (marg) Gámraći. (—) Y przezwáli to biefiádá Ano by lepiej zwác nędzá Bo tobie ŷkápy wywędzá *RejRozpr* 12; *BielKron* 271v.

jechać przeciw komu = proficiŷci obviám *Mącz*; *descendere in occursum Vnlg* [szyk zmienny] (20): A gdi wŷiádlá na Oŷlá/ y iuŷ zieędzálá pod gorę/ Dawid y męŷowie iego iácháli przeciwko niey [*David et viri eius descendebant in acursum eius*]/ á oná też im záiáchálá. *Leop* 1.Reg 25/20, 4.Reg 16/10; Syrácyn z woŷŷkiem Tureckim do Egiptu przyiechał/ y Sultaná ktorzy przeciwko iemu iechał ná głowę poráził/ y fámeŷo zabił *BielKron* 179, 116, 130v, 154, 167v, 183v (13); *Mącz* 324d; A on wŷkazał przez tefz poŷty/ iŷz ia iadę przeciw brátu memu/ ze czterzyftá męŷmi. *SkarŻyw* 347; *ActReg* 72, 124; *WujNT Luc* 14/31.

jechać między kogo (1): A k temu iefzcze bym w.M. vczcił oŷobę/ álbo miał przy tym ludŷie z Papięftwá vczone/ iáchác bym ŷye między W.M. nielenił *OrzList* f4.

jechać na kogo = *invehi in aliquem, a. aspere, a. acerbe, a. graviter, a. vehementer contra aliquem venire, oppugnare aliquem Cn* (15): *MetrKor* 46/47; ŷłyŷzeleŷmy [!] iŷz ná nas iedzieŷz walczyć *HistAl* H8v; *OrzList* g3v; Kiŷkzá zálię ktorzy był iechał z Glińŷkim ná Tátáry bárzo ŷie rozniemogł/ iŷz ná koń wŷieŷ nie mogł. *BielKron* 403; *Mącz* 379d; *OrzQuin* Cv; *BielSat* C4v; *BudBib* I B4; *KochDryas* [A3]; *SkarŻyw* 88, 504; Gdy ná Moŷkwę iedziećie/ mieyćie ty potrzeby: Namiot/ páncierz/ tarcz/ drzewce/ w bułzách ŷery chleby *BielSjem* 34; *BielRozm* 22; *KmitaSpit* A2v.

jechać na co = obejmowác we władanie, [w tym: na biskupstwo (3), kroleŷtwo (stolec kroleŷski) (5), księŷtwo, monarchie, papięŷtwo (2), pałac, zamek] (14): *MiechGlab* 54; przyiecháli poŷłowie Tureccy y z Węŷier do kroleŷwicá/ profzác áby iechał do Węŷier ná ŷwe kroleŷtwo *BielKron* 316v, 184, 356v [2 r.], 357v, 386, 388; Tymi ŷłowy poćieŷzony y náuczony S. Hugo ŷwięcenie wziáwŷzy/ ná ŷwe biŷkupŷtwo iácháł. *SkarŻyw* 290, 355, 389, 472, 473; *GrochKal* 18.

jechać przed kim (2): *MetrKor* 61/223v; A Ieŷus natychmiałt przymuŷił vcznie ŷwoie/ aby wŷiedli włódz i iachali przed nięm na drugá ŷtronę *MurzNT Matth* 14/22.

jechać z kim (120): *BierEz* Gv; gdy iechał iechali też ŷnim wŷzytcy ŷtarŷŷy zdomu Fáraonowego *HistJóz* E4, Cv, D4; *LibLeg* 7/36, 10/65v, 11/93v; *LibMal* 1543/68, 1545/99, 1546/110v, 111,

1548/ 140; *ConPiotr* 33; *RejJóz* P5 [2 r.], P5v, P6v; krolu iefli fie podoba máiestatowi wálzemu/ przykażcie áby thyfiąc ieznych známi iecháło *HistAl* C5, L6 [2 r.]; *MurzHist* E; *Leop* 2.Reg 19/27, 34 [2 r.], 39, 2.Par 1/2, 3; *OrzList* f4; POfeł fie brał do Rzymá/ ieden z nim chciał iechác *RejFig* A3v; *RejZwierz* 14, 31v; *BibRadz* Gen 24/51, 58, Num 22/21, 35, 4.Reg 10/16; *BielKron* 17, 28, 42v, 319, 328 (47); *Prot* D2; *GórnDworz* S4; *HistRzym* 27, 42, 52, 64, 87v (8); *BudBib* 3.Esdr 4/47; *StryjWjaz* Cv; *CzechRozm* **2, **6, 253 marg; *ModrzBaz* 125v; *SkarŻyw* 88, 98, 347, 457; *StryjKron* 427, 467, 511; *GórnRozm* G2v; *ActReg* 143; *GostGosp* 20; *WujNT* Luc 14/31, Act 25/5; *SarnStat* 874; *CzahTr* A2v. Cf »z wojskiem jechać«.

jechać z czym (36): *BierEz* R2v; thedy thy nyemayacz natho baczenya, przedfiyá yedz íthá Infructya. *MetrKor* 38/503; *LibLeg* 9/53v, 11/32bv, 95; wprzełchla szrodá, kazała lyenartowfka yemv wzyefzcz na konye y yachacz íf íchányamy *LibMal* 1544/80; *RejRozpr* D2; *OrzList* q3v; *RejFig* Dd8v; *BielKron* 56, 346v; *HistRzym* 99v, 134; obádwa bełpieczni być nie mogą/ bo wzyficy wiedzá iż s pieniądzmi iádá do domu *RejZwierz* 105v, 26v; *KochPieś* 2; *BielRozm* 28; *GostGosp* 32, 112; Aby káždy Kupiec/ przekupień/ furman/ którykolwiek iákimżekolwiek towarem kupczy [...] winien był z towarem íwym do Poznánia iechác *SarnStat* 969, 386, 968, 969, 976, 1048 (11). Cf »z pokojem jechać«, z zwycięstwem jechać«.

jechać za kim (7): Iozef wezwáwfiły ífafárza rzekł wítań a iedz za mężni *HistJóz* D2; *BibRadz* Num 22/35, 1.Reg 25/42; Kazał tobie oliodláć Oíłá/ y iechał zá Prorokiem *BielKron* 83, 160v, 355, 455v; [ia y ty iáchálázwá ípołem zá Acháwem *BudBib* 4.Reg 9/25 (Linde).]

jechać na czym (14): *RejRozpr* D2 [2 r.]; Item złączutha yednego razu wzyadłchi na kobilá yachal nanyey do Jaroflawya pyencz myll *LibMal* 1545/96; *RejKup* v3v; *KromRozm* II f2v; *RejFig* Ee3v; Ale iż był wielki śnieg i mroz/ przeto [król Zygmunt] ná łankach iechał do Lobzowá *BielKron* 408v, 42v, 354v, 405; *SienLek* 190v; *WujNT* 164, 354; *CzahTr* L3.

jechać po kim = za kim (1): y pośłał Krol do obozu Siryfkiego/ mowiac: Iedźcie/ wyłłpieguyćiefz. Kthorzy iacháli po nich áż do Iordánu [Qui abierunt post eos usque ad Iordanem]; á otho wlfedy po drodze było pełno ífat/ y náczynia *Leop* 4.Reg 7/15.

jechać przy kim (3): *MetrKor* 37/3v; *LibMal* 1550/ 155v; A ci teź ptałzomowcy przy pośle iecháli/ Aby támtego woyská rádę wyłłucháli. *KmitaSpit* Bv.

cum inf (62): *HistJóz* C2; przed nym powyadall thenthó garbarzs ze do krolya chcziáll yachacz prołlicz pomoczi przeczyw Glogowyanom *LibMal* 1533/177v, 1548/ 146v; *LibLeg* 9/53; *HistAl* H8v; *RejFig* Cc6v; TEn kiedy s Sáráceny miał iechác woiovác/ Nie kazał s sobá wiele nie ciężkich rzeczy brác. *RejZwierz* 32v, 122; *BibRadz* 2.Reg 24/4; *BielKron* 212v, 300, 326v, 382v, 405 (36); *HistRzym* 10v; *RejPos* 34v [2 r.]; *RejZwierz* 23v; *BielSpr* 43v [2 r.]; *BudBib* 3.Reg 11/15, 4.Reg 16/10; *PaprPan* Q2v; Iáchálem/ práwi/ widźiec Piotrá. *ReszList* 182; *GórnRozm* F2; *ActReg* 86, 88, 100, 173; *GrochKal* 25. Cf »na swá szkodę jechać wojowác«.

Ze zdaniem celowym [w tym: z zapowiednikami: na to (2), dla tego (1); aby (24), by (1), iżby (1), żeby (1)] (27): *HistJóz* Cv; Potim iechał [Ligurgus] do kofcioła delphow aby zwiedział przydadzáli czo ktim iego prawom czyli ich wymá *BielŻyw* 27; *LibMal* 1543/70, 1545/100; *RejJóz* P7; *HistAl* B3v, Ev; *GliczKsiąż* I; *Leop* Act 22/5; *BibRadz* Gen 43/8; *BielKron* 146v, 182v, 227, 379, 387, 452;

ten dobrodzyey twoy tám ná tho iechał/ áby był poráził wšytki šprećiwniki [!] twoie *RejPos* 87, 87, 284v; *RejZwierc* 26; *BudBib* 1.*Mach* 1/31; *BudNT Act* 22/5; *SkarJedn* 310; *SkarŻyw* 457; *StryjKron* 472; *WujNT Act* 22/5; *KmitaSpit* Bv.

Ze zdaniem miejscowym [w tym: z zapowiednikami: tam (2); gdzie (11), kędy (3), którędy (1)] (15): *LibLeg* 11/62, 155; (*marg*) *Wyiazd.* (—) ále Krol mowił/ mušim iechác gdzye Pan Bog s forthoną powiedzye. *BielKron* 413, 429 [2 r.], 459v; *SienLek* 170v; á iedźmy tám gdzie ćiało iego przywieżiono *HistRzym* 33; *BielSat* L3v; *StryjKron* 772; *BielSjem* 27; tilko za twoie pieniadze winnińmiiachae [!] kendi bedzie potrzeba. *PaprUp* F2; *WysKaz* 6; *SarnStat* 969; Iedź gđzieš vmyšlił/ iedź w Bożą godźinę *Cnotliwy* ziemku *KlonFlis* D4v.

A cum inf (1): á fyadłfy iżby iedli chleb/ vzrzeli Iřmaelity kupce iechatz zgalaadu y wyelbłady ich ktorzy niełli drogye á wonne rzetzy *HistJóz* A2v.

Przysłowia: Mam Liřt taky odpapieža [...] Kto ij ma ten lię nieboij Ni grzechu ani przygody Iede ná gus [*lege*: iedzie na guz] yak nagody *RejKup* t7v; *RejWiz* 136v; czáfu przygody/ Ták mu iechác ná woynę iáko y ná gody. *PaprPan* Cc2.

Ná bášni/ gadki próznę/ iáko ná miód iáda. *GosłCast* 31.

Srořłzy ieleni huf gdy ie Lew wiedzie/ Niřli Lwow gdy Ielonek naprzod iedzie. *RejZwierc* 228v.

Y ty chłopie/ iellic fię ták dziewice chćiało/ Mogłeš do Kolná iechác: tám ich ieřt niemáło. *KochFr* 42.

Przedfię zoną płochą ráda Ná chromem do domu iáda *RejRozpr* D2.

y o řzkápę trudno gdy iechác zá cnotą. *RejWiz* 22v.

Kto iedzie ná dáleką drogę przepátruie rzeczy řwoie. *RejZwierc* 131 v *marg*, Aaa4v.

Zwroty: »jechać w drogę, na drogę, przejażdżkę, podróż« = *ire per viam, iter facere Vulg; contendere Calep* [*szyk zmienny*] (28 : 6 : 2 : 1): *March*¹*Wiet* Av; dotho wino pić zimie/ á ktoby iechał na drogę w wielkie mrozy. *FalZioł* I 124c, V 52; *LibLeg* 7/36; Gdi thák w drogę iecháli przyřzli ná wyřokie gori *HistAl* L6, H4v, M; *RejWiz* 13, 192; *Leop* 4.*Reg* 16/10, *Luc* 10/33; *RejFig* Bb8v, Cc3v, Cc4v, Dd4, Dd5v; gdy iáda ná podroř/ tedy robić nie chcą *RejZwierz* 138, 121; *BibRadz Act* 8/36; *SienLek* 168v; *GórnDworz* P2v, T2; *RejPos* 282v; *RejZwierc* 131v, Aaa4v; *SkarŻyw* 355; *KochFr* 15; Przedřięš ty w řwą drogę iechał/ A mnieš nieřczęńny zániechał *KochSob* 67; *PudłFr* 34; *ActReg* 172; *Calep* 251b, 484a; *WyprPl* B3v; *LatHar* 632; *WujNT Act* 8/36; *CiekPotr* 12; *CzahTr* L3.

»na fortunę jechać« (1): Ieřt tá ziemiá od Kráiny caput viride fiedm řet mil álbo ořm/ bo iuř byli pobłáđzili Ařtronomowie álbo řeglarze w kompáliech/ ták ná fortunę iecháli/ przeto nie mogli wiedźieć dořtáteczney miáry w tych řprávach. *BielKron* 444v.

»za granice jechać« = *ultra fines procedere JanStat* [*szyk zmienny*] (5): *SarnStat* 135, 451, 883, 892; Nie mow/ Nie powinienem iechác zá gránice: Broń Oyczyzny gđzie trzebá/ iák w oku řrzenice. *KlonWor* 31.

»na harc jechać« (1): by téz dobrze ná ty niewolniki/ Polacy wolni Królowie/ nie z řzábłami/ ále z puhámi ná harc iecháli. *OrzQuin* Q4v.

»jechać na łow, w łowy, na myřliwřtwo, z myřliwřstwem« [*szyk zmienny*] (15 : 5 : 2 : 1): *BielŻyw* 23; *RejWiz* 54v; iechało ná to myřliwřtwo około czterzech řet iedźnych *BielKron* 435, 322v, 351,

435, 458 [2 r.]; A gdy było ráno/ tedy Euftáchius iáko był zwykł iáchał ná łow. *HistRzym* 128, 36, 41v, 47, 52, 117v (10); *SkarŻyw* 336; *StryjKron* 345; *KochPieś* 2; A íami/ ták mężczyzná/ iáko biaległowy/ Luk/ y ízábłę przy boku niofąc/ iáda włowy *KochProp* 12; *PudłDydo* A4.

»jechać mocą, potężnie, zbrojnie« = *wyprawić się zbrojnie* (3 : 1 : 1): krol Ierozolimłki iechał íwá mocą do Egiptu/ áby ich zwolenístwo íkrocił *BielKron* 178v, 223, 240v; *WSiáday*/ á śmiałym sercem Krolu niezwalczony Ná koń pyłzny/ y do tego wyćwicżony. Przypałz miecz do ípokoynego boku twego/ Iedż potężnie do nieprzyiacielá íwego. *KmitaPsal* A4v; *SarnStat* 1055.

»za morze jechać« = *venire trans mare Vulg* [szyk zmienny] (5): *Oczko* 2; Krol gdy íię dowiedział ífz corká vćiekłá/ bárzo záfráfowány/ długo iey pierwey po gorách y láfach ízukáiąc/ domyslíł íię ífz za morze iácháłá *SkarŻyw* 487, 440; *WujNT Ioann* 6/17; [kupy] przedawłzy we Lwowie kupie íwé/ ínfzych nákupiwlzy niemogá ich w Wołofzéch przedawáć/ ále zá morze z niemi iecháć. *SarnStat* 1048.

»jechać naprzod [= jako pierwszy]« (2): Iakob Iudufza [!] naprzod íle Iuż iedz naprzod moy íinu *RejJóz* P7; *RejZwierc* 228.

»naprzod jechać« = *kontynuować podróż* (1) : Chciałbył Krol przywitawszy íá naprzod iachac y dokoscioła zsiesc oglédac skarb koscielny *ActReg* 82.

»nazad jechać« = *remearre Mącz* [szyk zmienny] (14) : *MetrKor* 57/120, 59/281v; *LibLeg* 11/62; *LibMal* 1543\ 69v, 1546/111; Co chciał ná zad íádac do pániey íftępic. *RejFig* A6, A6 [2 r.], Cc3; Tego czáfu Kłiążę Sáłkie Kuerfierft do Krolá Ferdynanda iechał do Rákus/ ípráwiwlzy tám íwoie rzecży íádac ná zad ziechał íe w Pradze s Papielkim Legatem Wergeriufem *BielKron* 213, 306, 351v; *Mącz* 217b; *GórnDworz* S6.

»nieprzyjacielskim obyczajem jechać« (1): amyszmy thefz yem rofkazaly aby do walzey strony zadny nyeprzyacielskyem obyczajem do walzey zyemye nyeyachaly. *LibLeg* 7/41v.

»pędem jechać« (1): Cum contento cursu in Italiam pergeret, Gdy wielkim pędem do włóch ciągnął/ yechał. *Mącz* 444c.

»z pokojem jechać« (1): [Cesarz Turecki podbijając Grecyją powiadał] że z pokojem do niéy iedzie/ chcąc niezgody domowé vkoic/ y kóniec im vczynic? *OrzJan* 12.

»jechać na pomoc« [szyk zmienny] (5): *MiechGlab* 3; Polakow troché/ ktorych był wodz Czárnkowlki woiewodżic Poznánłki z inemi/ iecháło Litwie ná pomoc z Wilná *BielKron* 403, 179, 240v, 409.

»w poselstwie, z poselstwem jechać« [szyk zmienny] (4 : 3): thimy czałchi yachał wpoíelíthwye tłumacz zelwowa. od w. Kro. mczy *LibLeg* 11/155v; *BielKron* 190v, 253v [2 r.], 314, 429; *BielSjem* 12.

»jechać ku potrzebie« [szyk zmienny] (3): *BielKron* 403v, 414v; Są też drudzy ktore zowá Moíelliny [...] cí nie dáią pláthu iedno ku potrzebie íáda gdy rofkazá/ według vítháwy pocztow/ gdy íam Cefárz ciągnie z woýłkiem. *BielSpr* 51.

»jechać po rycerstwie [= na wojnę]« (1): Waíl Ksiáżę Bielłkie [...] miał íyná z Moíłkiewką ktory potym do Polłki przyízedł zá náłznych czáłow/ potym iechał po Rycerítwie/ bo mu było pobrano w Moíłkwi Pánítwo. *BielKron* 431v.

»jechać skokiem« [szyk zmienny] (4): *BielKron* 223v, 320v, 369v; Iedźcie lkokiem porażcie Tátary. *BielSjem* 29.

»wojennym sposobem jechać« = *expeditionaliter exire JanStat* (1): przerzeczonym nálezym poddánym zá gránice Królestwá nálezego woennym sřořobem iechác/ y ruřzyć sie rořkazemy *SarnStat* 892.

»jechać (z) (gotową) sprawą [= w szyku]« (2): Włastá wřlyřzawřzy wneth kazáá wřzythkim wřiádác nie czekáiąc oblężenia/ áby ná nie chytro zářzłá poki sie nie řpráwiá/ thákže z zamku řřzykowáne iechály z gotową řpráwá. *BielKron* 320v, 345.

»staremi drogami jechać« (1): ktorzy [kupy] iádą do Słářká ábo z Słářká/ máią řtárými y dawnými drógami iechác ná Kráków/ á tám řkłádowi dořyc czynić. *SarnStat* 960.

»na stronę jechać« (1): A ten sie dowiedziawřzy/ na řtronę z nim iechał/ Wziął miecz iemu dał drugi/ by sie z nim řkořtował. *RejZwierz* 14v.

»na wszystkie strony jechać« (1): A ták ná wřzytki řtrony/ iedźmy po wřzey zyemi/ Aza wřdy iáką trawę/ gđzyekolwiek naidzyemy. *HistHel* B3.

»swatem jechać« (1): będzie tám Zacnych ludźi wielki ziazd: ia téz tám Swátem iádę/ y was téz tám nie przepómnię. *OrzQuin* Aa5v.

»na swe złe jechać« (1): We Lwowie Zyemiánin Sropřki/ ktoremu sie głowá kážiłá/ wołał iáwnie iż nálezny ná řwe złe iádą. *BielKron* 398v.

»na swą szkodę [= na swój koszt] jechać wojować« (1): Ci Kozacy ktorzy przed Cefarzem pierwey kilkim dni iádą ná řwá řzkodę woiwác/ nořzą z řobą w woreczkách mięřo drobne řiekáne *BielSpr* 53.

»jechać na szpiegi« [szyk zmienny] (2): Skánderbeg/ iechał lámopięt thylko ná řzpiegi/ iáko á gđzie wořřko iego [Bałabana] leży *BielKron* 256v, 372.

»na wojnę jechać« = *proficisci in militiae disciplinam Mącz; ad bellum proficisci Modrz, JanStat; ire ad expeditionem JanStat* [szyk zmienny] (40): ludzie řtharych wiekow zwykřlybyli dawać řok piořynowy Hethmanom j Rothmiřtrzem gdy na wojnę iechali, á to czynili za wrořřkhę przřřřłęgo zwićięřtwa *FalZioł* II 9a; *LibLeg* 11/48; *ConPiotr* 32v [3 r.]; *LibMal* 1548/147; *OrzRozm* V3; *RejWiz* 163; *BielKron* 148v, 260v, 390; *Mącz* 221b; *BielSpr* b2v, 51v; *CzechRozm* 252v, 253, 253v, **2 (8); *PaprPan* Cc2; *ModrzBaz* 111v, 119, 121 [2 r.], 130v, 139; *SkarŻyw* 162, 559; *BielSjem* 32; *GórnRozm* A2 [2 r.]; *OrzJan* 123; *WyprPl* A3v; *WujNT Luc* 14/31; *SarnStat* 115, 300, 892, 901, 903.

»jechać do wojska« = *zaciągnąć się* (1): Abowiem i czasu wojny bawi się przy IchM ludzi braci naszej niemało, ktorzy by jedni wřdy [z] swej chuci szłacheckiej a rycerskiej, by się nie miał czym zabawić, jachałby do wojska *Diar* 77.

»jechać (z) wojskiem« = *ciągnąć na wojnę* [szyk zmienny] (8): A ktorzyby řwym wořřkiem iácháli czyniąc řzkody/ tákowi winni řowićie řzkody opráwować. *UstPraw* D2v; A gdy do Alexándryey z wořřkiem iechał przećiw Sárácenom/ nie podobał sie Rycerzom/ zrzucili go s páńřtwá á Teodozyuřá wybráli. *BielKron* 167v, 10v, 130, 259, 360, 382v; *Prot* Dv.

»jechać (albo) wzgorę albo nadoł [rzeki]« = *ascendere vel descendere JanStat* (3): á ieffli téz niezzechą przedác/ mogą przez wřzelkiéy trudnořci iechác wzgorę álbo nádół/ gđzie sie im będzie podobało/ z rzeczami przerzeczonymi *SarnStat* 1111, 1078, 1121.

»z zwycięstwem, tryumfem jechać« [szyk zmienny] (3 : 2): dla wielkiego wofela rycerze iego włożyli nań koronę y ná koniá iego/ á ten z zwycięstwem do oycá fwego iechał. *HistAl* B2v; Y tráfiło fie gdy s tryumfem do domu iechał/ corá iego iedyna [...] wyfzła przeciw iemu s fraucymerem fwoim *BielKron* 51, 83v, 152, 256v.

»jechać na żołnierską« = *wstąpić do wojska* (1): (Rádźeć) wymi fię cnoty; á z fercá fwoiego Wyżeń gnułność, ftárác fię chciey o záwołanie, Y przyiaźń ludzi dobrych [...] Iedź rádniey ná żołnierską *CiekPotr* 49.

Szereg: »jechać a ciągnąć« (1): Iedź/ á ciągni forthunnie [*Ascende et vade prospere*]/ bo dać Pan Bog nieprzyacielá w ręce Krolewskie. *Leop* 3.*Reg* 22/15.

a. *Zbliżać się, nadjeżdżać; venire* *Mącz* (36) : Alye poslal thv byl na wefzelye posla goncza, opowyedayancz ysz pozel vyelky yedzie, awfdy go nyemafz. *LibLeg* 7/98; *RejRozpr* 44v; *RejJóz* P7v; *MurzNT Luc* 19/36; *RejWiz* 75; Ale gdy wflyfzeli iż Iágiełto iedzye/ niźli pokládżiny były/ wyrzucili Gwilelmá z zamku y forthy pozáwieráli. *BielKron* 381; *Mącz* 480a; *BudNT Luc* 19/34; *GostGosp* 36; Nie boy fię corko Syońka: oto krol twoy iedźie fiedząc ná oślęciu [*ecce rex tuus venit sedens super pullum asinae*]. *WujNT Ioann* 12/15.

jechać dokąd [w tym: do kogo czego (5), w co (3), k komu czemu (4)] (12): *OpecŻyw* 71v; *FalZioł* IV 31c; *BielŻyw* 157; *RejJóz* P7v; Sftáło fie gdy iecháli obádwa ku rzece ktorą zową Grankus/ ábo Perskim ięzikiem Stagnia/ nalezli iá zámárzłą. *HistAl* F; Ano widzę iákies gofcie/ A tu do nas iádą profcie *BielKom* G6; *BielKron* 398v, 414; *BielSat* M4; *BielSjem* 34; *ActReg* 49. *Cf Zwrot*.

jechać skąd [w tym: z czego (3), od czego (2)] (5): Potkáli iego fługę on iedzye od dworá/ Dał mu Anyoł on koflik co gi vkradł wczorá. *RejWiz* 131v; Mnie ty o to nie pytay/ tego pytay/ który teraz profto z Wárfzawy iedźie. *OrzQuin* E2v; *BielSat* M4; *BielSpr* 75v; *BielSjem* 34.

jechać ku czemu = *po co* (1): wzięła na ręce fwoie fynáczka/ fnádz boiátz fie by nie Herodowa czeládz iechala ku zabiciu dzieciátka. *OpecŻyw* 24.

jechać z kim (3): *RejJóz* P7, P7v; A Pan ma dáć znác/ iefli ze wfzyftkim dworem iedźie/ ábo lekko. *GostGosp* 24.

jechać z czym = *być zwiastunem czego* (4): *RejZwierc* 236v; Pátrzciefz iefli fie tu wyfpimy/ áno iádą od gránic ieden zá drugim z nowinámi rzadko z dobrymi. *BielSpr* 75v; Poftowie wielcy z dobrym iádą/ opowiadáiąc *StryjKron* 787; *ActReg* 49.

jechać z czym = *wieźć co z sobą* (1): A tak go łowią gdy obaczą gdzie ftogi/ thedy ribitwi iadą k niemu z piłczki y z trębaczmi/ á on do nich przydzie *FalZioł* IV 31c.

Ze zdaniem celowym [aby] (2): *RejJóz* P7; Iuż iádą przyiaciele ábyć co rádżili/ A drudzy też zá nimi/ áby dármo pili. *RejWiz* 192.

Zwrot: »jechać wroty, w wrota« [szyk zmienny] (1 : 1): Kto tuiedzie tymi wroty/ Zoftaw ná polu kłopoty. *RejZwierc* 236v; W wrotá iádąc trzáfnełto [*drzewce*]/ kiedym nátárł koniem. *WyprPl* C3v.

W przén [*jechać dokąd*] (1) : Nieumieiętność ślepa znowu cię w błąd wiedźie Y z przykłádem złych ludzi do ciebie w dom iedźie. *ZawJeft* 35.

b. *Wyjeżdżać, uchodzić, rozpoczynać podróż* (75) : *HistJóz* D3v, E; Wywiedz konie czásnam iechać Ale wždy zle nie pozeğnąć *RejRozpr* I2; A tak iuż iedz poruczám tam ofstatek tobie Vczynifz panu

fwemu pozytek y tobie *RejJóz* L4v; *Leop ZZ*; *RejZwierz* 13v; *BibRadz Gen* 24/10; *RejZwierz* 64v; *SkarŻyw* 26; *KochFr* 23; *BielSjem* 6; Iuż kto miał iáchác w Nawę fwoię wftąpił/ A kto miał zoftác/ z okrętow wyftąpił *GrochKal* 9; *WujNT Act* 21/2, 28/11; Muśim y ftráchu y wczáfu zániechác/ Gdy trzebá iechác. *KlonFlis* C3.

jechać dokąd (1): GDźież oné obietnice kiedyś do Włóch iáchał? *PudłFr* 31.

jechać skąd [w tym: z czego (9), od kogo (6), stąd (2), odtąd (1), stamtąd (1)] (19): *BierEz* P2v; *MetrKor* 59/75; ydz my kon olfyodlay bocz nyelza yedno ftąd yachacz a panfkiemv gnyewowy wftápicz. *LibMal* 1545/ 103; poczni inákfzą bieliádę/ A nie chcefzli ia od ciebie iádę. *BielKom* F3v; *RejZwierz* 103; *BielKron* 75, 75v) *GórnDworz* R7; w mieście małz ludzie ktorzy cie chcą otruć/ á przetoż iedź od tąd. *HistRzym* 11, 68; *BielSat* D3; *KochFr* 128; *KochSz* C3v; Profto fzalón/ zftąd ktoby iáchał w nocy. *PudłFr* 25; *BielRozm* 28; *GórnRozm* 13; *PaxLiz* B, D3v; *PudłDydo* A4.

jechać z czym = *wieźć co z sobą* (1): y iechał izraeł ze wśzytkým co miał y zabiwfyz ofiary bogu oyca fwego Izááká/ flyłfał go wnocy przez widzenie mowiácego do fiebye. *HistJóz* Ev.

Frazy: »jedź w dobry czas« (2): A ták iedź fam w dobry czás/ mnie zoftáwiwfyz: A potym świat wedle fwéy myśli zwiedziwfyz/ Boday w fławie/ y w dobrym zdrowiu do Polfki Prziiechał *KochFr* 129, 52.

»jedź w dobrą (Bożą) godzinę« (3): *KochPam* 82; Iefcze cie raz przeżegnam. Iedź w dobrą godzinę/ A przynieś požádáną pokoju nowinę. *WyprPl* C4; *KlonFlis* D4v.

»jedź(my) w imię (imiono) Boże« = *pergas optimis omnibus Mącz* [szyk 5 : 2] (7) : *MetrKor* 38/503; A iuż wśzytci gotowi/ panie oycze miły A ifcie barzo radzy/ takiey krotofili Iuż iedzmy w imię boże *RejJóz* P6v; *RejWiz* 69; *pergas optimis omnibus*, Iedź w ymię boże á dobrego fzcześcia vziway. *Mącz* 263b; *RejPos* 71v; *BielSjem* 15; *KlonFlis* E3.

Zwroty: »jechać precz« = *discedere Mącz* [szyk zmienny] (31): *HistJóz* B4v, C3; *MetrKor* 59/75; *LibMal* 1544/79v, 1550/158; Wergilius Poetá wiele o niey náplotł w fwoich wirfzách/ iákoby fie dla Eneálá miálá zabić á fpalić/ iz od niey iechał precz á niechciał z nią zoftác. *BielKron* 75v, 55, 75, 105, 220, 353v (13); *Mącz* 44a; *HistRzym* 9v, 53 [2 r.], 68; *RejPos* 218; *SkarŻyw* 224; Przyydzie mi klucze położyć/ láméy precz iechác/ Domu rodzicow fwych miłych wiecznie zániechác. *KochTr* 7; *KochFr* 128; *KochSz* C3v; *GórnRozm* I3; *PaprUp* H3v; Skárbek iádác precz, w domu we Lwowie zákopał Skarb. *CiekPotr* 1.

»jechać do psa« = *wynosić się precz* (1): Bá wierę ráczcie iechác byfcie chcieli do pfá. *RejWiz* 73v. *peryfr.* »jechać do świętego Piotra« = *umrzeć* (1): Ty tefz lámá Orfzulko byś co rychley z liftem iáchála od Włádyki do świętego Piotrá, Gniewliwa, vporczywa, zrzedna, márkotliwa. *CiekPotr* 5.

c. *W wypowiedzeniach imiesłowowych na określenie miejsca lub kierunku* (6) :

jadąc dokąd (2): S Smoleńká iádác ná proft do Mořkwy: Napierwey do Drohobufzá mil ósmnaście potym do Wieřny drugie ósmnaście *BielKron* 431 v; *GórnDworz* M.

jadąc skąd [w tym: z czego (3), od czego (1)] (4): *LibMal* 1545/ 101v; Leży Mořkwá miedzy wřchodem Słońcá á puł nocy iádác z Wilná. *BielKron* 430, 431v; *StryjKron* 772.

jadąc którędy [w tym: przez co (1), miedzy czym (1)] (2): *LibMal* 1545/101v; iádác miedzy Kurřkim y Baltickim morzem/ pod lámý woz wáły mořskie biją *StryjKron* 72.

3. Ukazywać się, mówić, wystąpić [z czym] (9) : Oczy moję widziały wczorą przy biésiedzie/ Ali ná ftól/ nálz Rožen/ ze łtem złotych iedzie. *PudłFr* 13; Nuż bábá z wánną iedzie chce też być lekárką *BielRozm* 12.

Przysłowia: Nie włzytkiego obaczyłz s czym kto ná plác iedzye. *RejWiz* 76, 6v; *KochFr* 23; *KochPieś* 34; wieczór rad kázdy z żárty ná plác iedzie *PudłFr* 11 [ogólem 5 r.].

Zwroty: »z prawdą jechać« (1): Kontorow ktorych trzy ftá/ drudzy łżeść fet kłáda/ Drudzy iż ich cztery ftá legło z prawdą iádą *StryjKron* 532.

»na becze piwa z przysięgą jechać« = o przekupstwie (1): Zá dwa potroyné Ty świádki wiedziefz/ Ná becze piwá Z przysięgą iedziefz. *GosłCast* 75.

4. Czynić zarzuty, gromić, atakować, napadać [na kogo, na co] (10) : *RejJóz* L3v; *MurzHist* V2; Dla ktorey złości Pan ktory ná rofkolz yedzye/ [...] ony ludzye w rzemyęłlach fubtelne/ powodzią zálal y záthopił. *GliczKsiąż* H2v; á iż iádę ná fáłzywe pífmá/ to czynię przykładem Krytułowym *BielKron* 195v; *Mącz* 444c; *OrzQuin* F2v; Włzyfcy przeciwko Pánu łye buntuią/ Włzyfcy ná iego iádą wybráného *KochPs* 4; Ale ty ná mię iedziefz/ którógom ia z wielá Obráł łobie *KochPs* 81.

Zwrot: »pismem jechać« (1): Kácérz téż/ gdy nań pímmem prawdziwie iedziefz/ wyrwie ón pímmo/ ácz fáłzywie rozumiane/ á włzákoż iednák ku prawdzie v niebácznych podobné *OrzQuin* Aa2.

W przen [na kogo] (1): Azálz nie łrogye hárcce pychá z námi wiedzye/ Zálz łákomłstwo/ zálz zazdrość też ná nas nie iedzye. *RejWiz* 101v.

5. Wykonać ruch figurą szachową (1) :

Ze zdaniem dopełnieniowym [tym; czym] (1): Ale ná potym niech łie nikt nie myli/ Czyméś tknął/ tym iedż: ták łtárzy chodzili. *KochSz* B3.

Synonimy: **1.** jeździć, wędrować; **2.** ciągnąć, kierować się, ucześnieć, udawać się, wkraczać, wyruszać; **a.** nadciągać, zbliżać się; **b.** wyjeżdżać, ruszać, uchodzić; **3.** występować; **4.** dokuczać, dolegać, dopiekać, dręczyć, ganić, gromić.

Formacje współrdzenne: dojechać, nadjechać, najechać, najechać się, objechać, odjechać, pojechać, przejechać, przejechać się, przyjechać, rozjechać się, ujechać, wjechać, wyjechać, zajechać, zjechać, zjechać się; zajachać się; jać, przyjajać, wyjać, zajać; jeździć, najeździć, najeździć się, objeździć, odjeździć, pojeździć, przejeździć, przejeździć się, przyjeździć, rozjeździć się, ujeździć, wjeździć, wyjeździć, zjeździć, zjeździć się; dojeźdzać, dojeźdzać się, jeźdzać, najeźdzać, najeźdzać, objeźdzać, odjeźdzać, podjeźdzać, pojeźdzać, przejeźdzać, przejeźdzać się, przyjeźdzać, rozjeźdzać, rozjeźdzać się, ujeźdzać, wjeźdzać, wyjeźdzać, zajeźdzać, zjeźdzać, zjeźdzać się; przejeźdzawać się; jeźdzywać.

Cf **JACHANIE, JADĄCY**